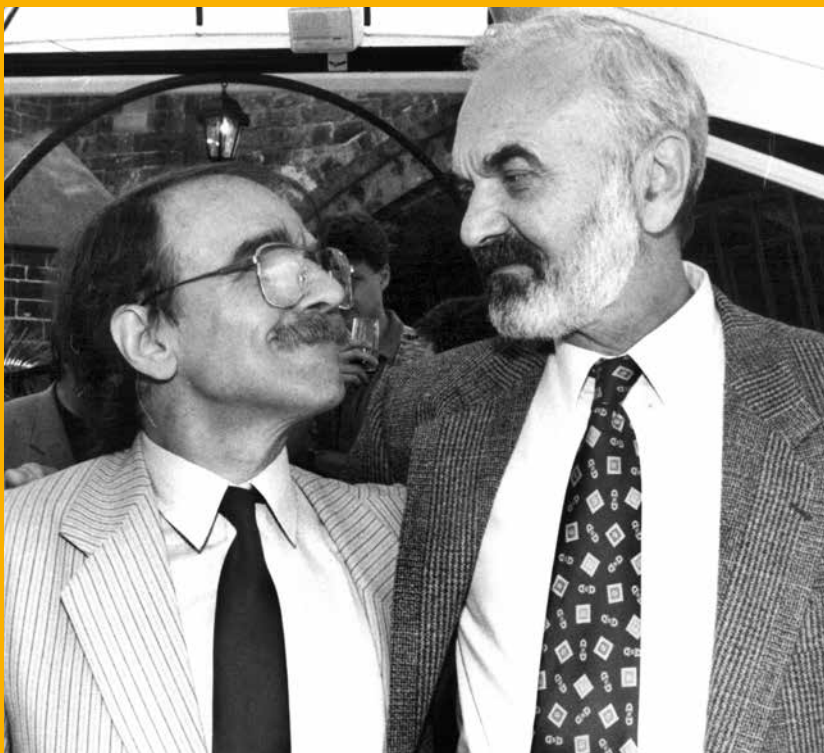

Jaroslav Uhlíř

„Rodiče naše písničky znají ještě a děti je znají už“

TEXT: MAREK KOŽUŠNÍK

Pro české děti jsou Jaroslav Uhlíř a Zdeněk Svěrák zcela jistě hitmakery číslo jedna. A bude to platit i pro velkou část dospělých. Výrazný podíl na tom mají téměř geniální melodie z pera, duše a srdce Jaroslava Uhlíře. Melodie, které jsou hravé, sladkobolné i pronikavé, jednoduché a složité zároveň. Jsou to melodie, které k životu tak nějak potřebujeme.

Jaroslav Uhlíř a Zdeněk Svěrák, foto: archiv Jaroslava Uhlíře

Když jsem před lety uspával děti, musel jsem jim skoro každý večer zpívat písničku Když se zamiluje kůň. Takže mě ani nepřekvapuje, že má dnes na YouTube 6,8 milionu zhlédnutí. Je to vaše nejúspěšnější písnička? To řeknu Svěrákovi, ten bude koukat. Tohle číslo je pro nás oba radost i závazek. Společných písní máme asi 450. Devětadvacet let jsme dělali televizní Hodinu zpěvu, v každé bylo osm písní. Z nich se ujaly vždycky tak dvě.

Jak se to stane, že se písnička ujme? Máte dopředu tušení, ze které se stane hit?

My nikdy dopředu nevěděli, které písničky to budou. Většinou píšu muziku na Zdeňkovy texty, ale některé písničky vznikaly obráceně, třeba Mravenčí ukolébavka nebo Holubí dům. Ten obrácený gard je pak někdy ve finále úspěšnější. A nejradši mám vždycky tu písničku, kterou zrovna píšu.

Stává se, že se vám písnička moc líbí, očekáváte, že se z ní stane hit, ale nakonec až tak úspěšná není?

To se stalo mockrát. Na druhou stranu, na našem posledním CD Cirkusový stan je třeba písnička Pěší výlety. Byla tam trochu do počtu, ale nakonec u lidí zabodovala.

Je skládání hudby magie, utrpení, nebo prostě řemeslo? Trvá to dlouho, nebo jde o rychlé vnuknutí, které se pak rozvine?

Lidé si často myslí, že je hrozně jednoduché složit písničku, která je

hotové. Těch předchozích pět verzí jsem zahodil. Někdy je to trápení, a jindy to cinkne, a je to.

Proč vlastně tuhle písničku zpíváte ve filmu vy, a ne pan Svěrák?

Původně ji Zdeněk Svěrák zpívat měl. Tam se v refrénu zpívá „ani k stáru, ani k stáru, ani k stáru“. A Zdeněk to zpíval rázně, jako učitel. A přitom by se tam s tím rytmem mělo trochu zlobit, trochu to vyprávět. Tak jsem to nakonec do filmu zazpíval já. Podobně to dopadlo ve filmu Vrchní, prchni!. Tam měl písničku Severní vítr zase zpívat Pavel Bobek. Ten to tehdy

Kdy jste poprvé začal muzicírovat?

Byly mi asi tři roky, když mi rodiče koupili foukací harmoniku. Úplně jsem si ji zamiloval a foukal do ní, kde se dalo. Později se mi líbila jedna holka. Bydleli jsme tehdy na Žižkově. Když bylo hezky, v Riegrových sadech sedávali Žižkováci, hrávaly tam kapely. Já se kolem nich motal a pořád někde hrál na harmoniku, bylo mě slyšet. Jedna kapela mě dokonce vzala mezi sebe, tak jsem s nimi hrál a slyšela to i ta holka, co se mi líbila. Jenže její maminka mi řekla – kdybys radši hrál na něco pořádného, furt tady frkáš na tu harmoniku. Už ani nevím, jak se ta holka

Kapela Faraon, zleva: Jaroslav Uhlíř, Jan John, Jiří Schelinger, Karel Šíp, Zbyněk Šemnický

chytlavá a hned se v lidech zasekne. Je to ale přesně obráceně. Ten konečný tvar se postupně obrušuje. Třeba písnička Ani k stáru z filmu Vratné lahve, to byl oříšek. Dostal jsem od Zdeňka Svěráka text a vůbec netušil, jak ho pojmout. Opravdu jsem nevěděl. Udělal jsem pět verzí, všechno bylo špatně. Vůbec to nešlo, zkoušel jsem cokoliv, i country. Až geniální Zdeněk Svěrák řekl – film už je v podstatě hotový, co kdyby ses na něj přišel podívat? Možná tě to bude inspirovat. Dokoukal jsem film, okamžitě zavolal taxík a za patnáct minut jsem to měl

odmítl, že to není anglicky. On měl tehdy, jak říkal, anglosaské období. Později jsem ho potkal a on povídá – člověče, to je ale pěkná písnička! A já mu řekl – vidíš, mohl jsi ji zpívat.

Napadlo vás někdy, že kdybyste žil v USA nebo ve Velké Británii, mohli byste být slavný a bohatý třeba jako Elton John?

A co pak s tím? To musíte ty miliardy opečovávat. Jsou úplně jiné důležité věci. Bydlíme s manželkou Helenou v nádherné Praze, na Starém Městě, kousek od Karlova mostu. Nic nám nechybí.

jmenovala, ale od toho dne jsem začal hrát na piano.

Je pro vás důležitější hrát, nebo skládat?

Pro mě to jsou dvě strany jedné mince – nejdřív se písnička složí a pak se zpívá. Měl jsem v životě štěstí na skvělé textaře. Nejprve to byl Miloň Čepelka, pak Zdeněk Svěrák nebo Karel Šíp. Už před nimi jsem to zkoušel s jinými textaři, ale pořád to nebylo ono. A se Zdeňkem jsme si dokonale sedli. Zdeněk dokáže úžasně pracovat s jazykem a rýmy. Jednou jsme mu s manželkou koupili k narozeninám

Jaroslav Uhlíř a Karel Šíp, foto: archiv Jaroslava Uhlíře

Velký slovník rýmů. Koupili jsme ho v knihkupectví Fišer v Kaprově ulici, kde se točil film Vrchní, prchni!. To bylo ono knihkupectví, kde pracoval Dalibor Vrána, kterého hrál Josef Abrhám. Jenže Zdeněk slovníky vůbec nepotřebuje. Třeba takový verš „Pánbíčku, stůj při mně jako já při hymně“. To v žádném slovníku rýmů nenajdete.

Jak vlastně došlo k vaší spolupráci se Zdeňkem Svěrákem?

My jsme se prostě museli potkat, to byl osud. Asi víte, že Svěrák měl staršího bratra, který se taky jmenoval Zdeněk. Bosý stoupl na rezavý hřebík, dostal septický šok a zemřel. Když pak Zdeněk chodil za bratrem na hřbitov, koukal na náhrobek, kde bylo jeho jméno. A já taky neměl začátek nijak snadný. Když

maminka v lednu 1945 otěhotněla, konec války byl v nedohlednu. A ona už měla dvě děti. Slyšel jsem jednou rodiče, jak si povídají o tom, že maminka tehdy chodila do nemocnice na Karlovo náměstí na chininové injekce. To se tehdy dělalo, aby plod zašel. Ale on nezašel, a já se narodil. Navíc předčasně, nezralý a neduživý, s porušeným zrakovým nervem.

Trvalo dlouho, než jste se z toho dostal?

Vzpomínám si, že se v rodině povídalo, jak se mnou maminka běhala o Vánocích po nemocnicích a odevšad nás posílali pryč, protože nechtěli, aby jim tam na Vánoce zemřelo dítě. Jeden rok jsem trávil na Hradčanském náměstí v internátní slepecké škole. Byl jsem tam nešťastný,

ty děti byly opravdu úplně slepé. Šel jsem třeba v noci na záchod a viděl, jak tam šátrají po zdech, byl jsem z toho vyděšený. Řekl jsem si, že tam nebudu. Tehdy jezdila z Hradčanského náměstí tramvaj číslo 1 na Žižkov a já se po kolejích vydal zpátky domů. To mi bylo tak osm let.

Karla Šípa, druhou výraznou osobnost, se kterou jste spolupracoval, k vám také váže nějaké osudové propojení?

Karel přišel do Prahy z Ostravy, kde už nasbíral první zkušenosti na jevišti v dětských rolích v divadle, kde jeho otec – tenorista – zpíval. My dva jsme se pak potkali v Grébovce, kam já chodil jako kluk s kamarády kouřit a stopovat milence, přesněji v Gröbově vile, kde byl tehdy Dům dětí a mládeže. Měli jsme tam zkušebnu, každý s jinou kapelou. Já v prvním patře, Karel ve druhém. Chodil se na nás koukat – slovo dalo slovo, ty původní kapely zanikly a my založili kapelu Faraon. Hrávali jsme v tehdy proslulé kavárně Valdek. Tam jsme se oba setkali s Jirkou Schelingerem a vznikl například Holubí dům. Takže vlastně i to setkání s Karlem bylo osudové – on z druhého konce republiky se vyskytl v mém teritoriu, a cinklo to.

Karel Šíp je autorem zhruba 500 písňových textů, mnohé napsal i vám. Napadají mě kultovní písničky René, já a Rudolf nebo Inženýrská. Na které důležité jsem zapomněl? Jak vzpomínáte na spolupráci s ním?

S Karlem jsme napsali zhruba sto písní. Dělali jsme nějaký pořad, třeba Hitšarádu, Šarádu, a potřebovali jsme tam jednu nebo dvě písničky. A tak jsme si je napsali. Bylo to spojené i s tím, že jsem v těch pořadech musel mluvit, a tady musím říct, že jsem se to naučil díky Karlovi. Děsně jsem drmolil a on mě vedl tak dobře, že jsem se to odnaučil. Spolupráce s ním byla veselá, ale velmi odlišná od té se Zdeňkem. Já jsem si také stále více uvědomoval, že chci dělat hudbu, a ne být komikem. Jezdili jsme spolu zájezdová představení – vždycky týden – a další týden jsem psal noty, což se časem ukázalo jako dost náročné. A tak vlastně pak vznikla i užší spolupráce se

Zdeňkem, kterého znám déle než Karla. Z písničků, které jsme spolu s Karlem napsali, mě napadá ještě Restaurace Na Růžku, To je ta naše Praha, Chtěl bych se stát prezidentem, Pomníčky. Ty písničky byly víc tematické, vždycky souvisely s tím, o čem byl celý pořad.

Popularitu vašich písniček a melodií prověřil čas, lidé milují ty staré, ale i ty nové. Jaké věkové kategorie jsou dnes zastoupeny mezi vašimi fanoušky? Pamětníci? Děti?

S manželkou jezdíváme do Rádlu, to je malá krásná vesnice mezi Jabloncem a Libercem. A tam mě jednou oslovila ředitelka školy, že nacvičují naše Operky, krátké písničkové pohádky pro děti, které jsme se Zdeňkem Svěrákem psali. A jestli bych se nepříjel podívat. Zapojili do toho všechny děti, i malé ze školky. Nacvičili Budulínka a Červenou karkulku, děti se během krátké doby naučily i ty ostatní, tedy O dvanácti měsíčkách a Šípkovou Růženku. Ale hlavně začali ve vesnici pořádat akci, která se jmenuje Zpívá celé Rádlo – dvouhodinové pásmo z našich písniček, každá byla nacvičená jako scénka. Dělal na tom opravdu celá vesnice, místní zastupitelstvo, paní ředitelka a všechny její kolegyně, spolek maminek, místní důchodkyně. Tatínkové vyrobili kulisy, maminky ušily kostýmy a napekly. Bylo úžasné to vidět – jak ty písničky znají všichni, i čtyřleté děti.

A co naopak dospělí nebo puberťáci? Jak to funguje na festivalech, kam taky jezdíte hrát?

Funguje to všude. Začneme hrát a všichni zpívají s námi. Rodiče ty písničky znají ještě a děti je znají už. V Jihlavě, odkud pochází moje manželka, je psychiatrická léčebna Na Kopečku. A tam pacienti nacvičili operku Červená karkulka v rámci arteterapie. Udělali to tak, že pouštěli originál, provedení z televizní Hodiny zpěvu, a oni do toho jenom hráli. A byli tak nadšení, prostě čistá radost. Starší lidi, ženy, muži, všichni. Vyráběli si dokonce i vlastní kulisy. Je krásné, co muzika dokáže.

Je vám dobře v hudebním prostředí, které tu dnes panuje? Není ta potřeba vyplňovat stále rostoucí vysílací čas trochu kontraproduktivní?

Je tady hodně hudebních stanic, to je pravda. Ale zase si můžu vybrat, poslouchat, co jsem dlouho neslyšel, nebo naopak něco nového. To dřív nebyvalo. Je dobře, že jenom zmáčknete knoflík, a můžete mít hudby, kolik chcete. Dřív bylo jen Radio Luxembourg. Na druhou stranu je dnes žánrů moc. A každý chce zpívat anglicky. Jak říkal Zdeněk Svěrák – když je to anglicky, vůbec bych k písničce nepotřeboval zpěv. Ale zase jako češtinář ví, že s angličtinou jde zpěv lépe, je to snazší. A děti argumentují, že si text dají do překladače, takže mu rozumí.

Jenže písnička je jeden celek až s textem. Ono jde často jen o pár slov z celé písně. Pro mě je například v písničce Ani k stáru klíčové a podstatné: „Kdysi jsem toužil po Nilu a teď se plavím po Vltavě.“ To je podle mého vnímání hlavní poselství, jádro celé písně. A hleďte ho v anglickém textu... Tohle člověk z překladače nepochopí, aspoň ne na té úrovni, kterou píseň potřebuje. Navíc to musí v tu chvíli ťuknout a zasáhnout, slovo propletené s melodií.

Přesně tak. A pro jiného to bude zase jiná sekvence slov. Ta jeho, kterou potřebuje zrovna on. Když ale rodiče doma pouští české písničky, nebo ještě lépe když je spolu s dětmi zpívají, tak se to za čas zúročí. Na Votvíráku s námi zpívalo třicet tisíc lidí všeho věku – a to je obrovská tlaková vlna, která v tu vteřinu přiletí. V tom je ten klíč – když tohle dokážou rodiče dětem předat a sami to mají, děti to za čas pochopí.

Celou dobu si tady povídáme o něčem, co je vlastně obrovská zlatá divácká cena, kterou vám lidé pomyslně udělují už dlouhá desetiletí. Teď vám OSA udělila ocenění Zlatá cena za celoživotní dílo. Jaký je to pocit?

Krásný, co mám víc povědět. Nic pro mě nemůže být lepšího, nesmírně si toho vážím. ☒

Natáčení pořadu Hodina zpěvu, režisér Viktor Polesný, Jaroslav Uhlíř, Zdeněk Svěrák, foto: archiv Jaroslava Uhlíře